

În cadrul activității desfășurate de-a lungul anilor la Cabinetul Numismatic al Muzeului Municipiului București, am strâns câteva informații mai mult sau mai puțin complete, referitoare la descoperiri monetare izolate din diferite epoci, pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

A. BUCUREȘTI – STRĂULEȘTI – „MĂICĂNEȘTI”

În cursul săpăturilor arheologice de pe acest șantier desfășurate în anul 1966, sub conducerea Margaretei Constantiniu și a lui Panait I. Panait, au fost descoperite trei monede de bronz, dintre care două piese grecești coloniale și o monedă bizantină de la Iustinian I. În timp ce piesele grecești au fost semnalate în repetate rânduri¹, moneda bizantină aflată în același loc, conform notei din Registrul Inventar², nu s-a bucurat de aceeași preocupare din partea specialiștilor.

*Moesia Inferior: Nicopolis ad Istrum
Diadumenianus*

1. AE ↑ 13,23 g; 27,4 mm. Pl. I/1.
Av. Μ ΟΙΠΕΛΛΙ ΔΙΑΔΟΥ - ΜΕΝΙΑΝΟC ΚΑΙ
Bustul împăratului drapat și cuirasat spre dreapta.
Rv. ΒΙΙ CTA ΛΟΝΓΙΝΟV ΝΙΚΟΠΟΛΙΤΩΝ ΠΡΟC Ι; în exergă, CTPΩ.
Sarapis, cu kalathos, stând spre stânga cu mâna dreaptă înălțată și ținând pe brațul stâng sceptru.
Mușmov, p. 76, nr. 1 353 și pl. X, 13.
SNG München, 7, nr. 444, pentru avers; ștanța de avers este identică cu cea din fotografie, deși legenda din text, de la nr. respectiv, diferă față de piesa ilustrată în catalog și implicit de moneda noastră.
SNG Budapesta, III, pl. XLI, nr. 443.
EN – inv. 93469.

*Thracia: Anchialos
Gordian al III-lea*

2. AE ↗ 16,01 g; 28,5 mm. Pl. I/2.
Av. ΑVΤ ΚΜ ΑΝΤ ΓΟΡΔΙΑΝΟC ΑVΤ
Bustul împăratului radiat, drapat și cuirasat spre dreapta.
Rv. ΟVΛΠΙΑ - Ν ΑΓΧΙΑΛΕ; în exergă, W • E.
Masă cu patru picioare, înclinată spre stânga, pe suprafața ei aflându-se două urne agonistice; în cea din stânga, o ramură. Sub masă, un vas cu două toarte.
Strack, p. 278, nr. 638 – 640 a (variantă).
EN – inv. 93 468.

3. AE $\nearrow$ 21,05 g; 39,8 mm. Pl. I/3.
Av. DN IVSTINI – ANVS PP AVG
Rv. M; CON; B; X/II/II = 540/1.
Morrisson, I, p. 78.
DOW, I, p. 86, nr. 39 b.
EN-inv. 93 470.

B. CLADOVA, COM. PĂULIȘ, JUD. ARAD³

Moneda a fost descoperită în anii 1983–1984, în timpul săpăturilor arheologice desfășurate în situl „Cetățuica” (dealul Carierei) de la Cladova, com. Păuliș, jud. Arad, într-un mormânt (M 51) din necropola feudală. Aceasta a evoluat în trei mari etape cronologice: de la mijlocul secolului al X-lea până la venirea tătarilor, o a doua perioadă cuprinsă între 1241 și circa 1415 și ultima, datând din secolul al XV-lea. Mormântul situat în ultimul nivel se afla în dărâmăturile mănăstirii în care s-au făcut îngropările iobagilor de pe teritoriul castelanului de Cladova, vasal al stăpânului cetății de la Șoimuș. Cladova constituia un punct comercial important, legat de transportul sării pe Mureș cu plutele.

Ungaria⁴

Imitație după dinar de la Rudolf al II-lea (1576–1608)

4. AE argintat $\uparrow$ 0,72 g; 16,6 mm. Pl. I/4.
Av. RV ... OL ... GR ... O
Rv. VIIIOIVIN. – .VNIAI ... / K – H. Legenda barbarizată.
Huszar Lajos, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, München, 1979, nr. 1054–1060.

C. DRAGALINA, JUD. CĂLĂRAȘI

Tetradrahmă tip Filip al II-lea – imitație postumă

5. AR $\rightarrow$ 13,85 g; 24,4 $\times$ 27 mm.
Av. Capul lui Zeus laureat spre dreapta.
Rv. ΦΙΛΙΠ – ΠΟΥ. Călăreț cu calul în galop spre dreapta, ținând în mâna stângă hățurile și în mâna dreaptă o ramură de palmier. Sub cal, făclia și litera Λ. În câmp dreapta, între primele două picioare ale calului, sigla Ξ .
Le Rider, p. 125, Amphipolis, grupa a IV-a (c. 315/4 – c. 295/4) și pl. 47, nr. 21.
R. Forrer, *Keltische Numismatik*, Graz, 1968, I, p. 42, nr. 50, 51 și pl. 29, nr. 75.

D. PLOIEȘTI, JUD. PRAHOVA

În luna septembrie a anului 1969, a fost adusă spre identificare și evaluare la Muzeul Municipiului București o monedă grecească de bronz de către P. Nicu din orașul Ploiești, str. Ștefan cel Mare, nr. 45, descoperită conform relatării aducătorului la adresa respectivă.

6. AE ∇ 5,70 g; 21,1 mm. Pl. I/5.

Av. ANTONINOC AYTOCTOC. Bust laureat, drapat și cuirasat spre dreapta. Cerc perlat.

Rv. T – IA – NQN. Zeus drapat, stând spre stânga, ține în mâna dreaptă o pateră, sprijinindu-se cu mâna stângă pe sceptru. La picioarele sale, în stânga, un vultur. Cerc perlat.

Recueil, I, 4, p. 630, nr. 109, 1 și pl. 109/7, fără contramarcă.

SNG von Aulock, 3, nr. 962, însă la noi fără contramarcă.

E. REȘCA, COM. DOBROSLOVENI, JUD. OLT

În urma unei evaluări efectuate în primăvara anului 2001, am luat cunoștință de efectuarea unor descoperiri izolate în Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt: o statueta de bronz din epoca romană de circa 51,3 mm, reprezentând un personaj feminin, în stare fragmentară (cu capul separat de trup și membrele incomplete); două fibule de epocă romană, de asemenea în stare fragmentară și două inele medievale. Odată cu aceste obiecte, au fost aduse și câteva monede romane găsite în aceeași localitate, dar și o piesă de argint poloneză din secolele XVI–XVII, fără loc de descoperire.

Pe teritoriul acestei localități, în depresiunea de pe terasa dealului udat în antichitate de apele Oltului, unde după cucerirea Daciei a fost construit castrul de la Romula, important centru militar, administrativ și economic al provinciei romane, sunt atestate urme de locuire încă din neolitic. Tot aici a fost identificată o așezare geto-dacică, dispărută după colonizarea romană⁵. De existența acesteia se leagă și câteva descoperiri monetare: o monedă de bronz emisă de Mesambria⁶, un stater de tip Filip al III-lea Arideul, de 8,48 g⁸ și drahme dyrrhachiene⁸. Astfel, recente descoperiri completează și informațiile referitoare la perioada de dinaintea cuceririi romane.

Dintre acestea, se remarcă moneda de bronz, turnată din timpul Republicii Romane, aparținând sistemului post-semilibral, care se adaugă puținelor descoperiri de acest gen din țara noastră. Trecând în revistă cronicile descoperirilor monetare din România, editate de B. Mitrea, se poate observa că o astfel de monedă de bronz, dar de alt nominal, un quadrans, din aceeași perioadă a fost descoperită în com. Păuliș, jud. Arad⁹. Mai recent, Raoul Șeptilici a editat o piesă de bronz turnată, de 35,42 g, cu efigia lui Ianus pe av. și o proră de corabie spre stg. pe rv., pe care o consideră a fi un as uncial¹⁰. Această monedă, emisă în anul 207 a.Chr., se află în colecția numismatică a Muzeului Banatului din Timișoara. Nu s-au păstrat informații cu privire la locul de descoperire. De aceea, autorul menționat înclină să o atribuie comerțului de antichități. Cele câteva date destul de nesigure privind proveniența celor trei monede semnalate aici așteaptă încă o confirmare suplimentară, ce poate fi dată numai de o descoperire clară pe șantierele arheologice din sud-vestul țării.

Republica Romană
Magistrat anonim

7. AE ← 4,86 g; 21 × 22 mm.

Av. Capul Romei cu coif attic spre dreapta. În spate, O.

Rv. Corabie spre dreapta. Sus, ROMA. Jos, O.

Crawford, p. 152, nr. 41/10 și pl. VIII, anonim (post-semilibral), Roma, 215–212 a.Chr.,
uncie.

Imperiul Roman
Titus

8. Sestertius 14,29 g; 32,4 mm.

Av. IMP T CAES VESP AVG P M TR P P C OS VIII

Cap laureat spre stânga.

Rv. Ilizibil.

BMC, II, p. 255, nr. 157–159, p. 256–258, nr. 162–173, p. 258–259, nr. 177–180, p. 259,
nr. 182–185, 187 și p. 261, pentru legenda de avers, Roma, anii 80–81.

RIC, II, p. 127–129, nr. 87–109, Roma, anii 80–81.

Marcus Aurelius

9. Dupondius ↑ 10,80 g; 25 mm

Av. IMP. CAES. M. AVREL. ANTONINVS AVG. P. M.

Rv. CO NCORD. AVGVSTOR. TR. P. XVI. COS. III – S. C.

BMC, IV, p. 547, nr. 1016–1018, Roma, decembrie 161–decembrie 162.

RIC, III, p. 279, nr. 828, Roma, decembrie 161–decembrie 162.

Neprecizate – secolele I–III

10. AE 6,39 g; 24,4 × 25,5 mm

11. AE 6,06 g; 25 × 27,4 mm

PROVENIENȚĂ INCERTĂ

Polonia

Sigismund al III-lea (1587–1632)

12. AR ∽ 0,95 g; 19,2 mm

Av. SIGIS 3 DG – REX PMDL. Scut încoronat.

Rv. MONE.NO – REG. POLO./2-4.

J.A. Szwagrzyk, *Pieniadz na ziemiach polskich X–XX w.*, Wrocław, 1973, p.218, nr. 2671.

Gumovski, nr. 974, 1624, dreipöbker.

F. TÂNCĂBEȘTI, COM. SNAGOV, JUD. ILFOV

În anul 1999, a fost adusă pentru expertizare o monedă otomană descoperită în localitatea menționată pe la sfârșitul anilor '70. Este vorba de o piesă de 100 de parale (yüzlük), emisă la Islambol, în timpul domniei sultanului Selim al III-lea (1789–1807).

Pl. I. Monede descoperite la București-Măicănești (1-3)
Cladova, jud. Arad (4) și Ploiești, jud. Prahova (5).

G. TURNU MĂGURELE

În anii '50, a fost descoperit, passim pe malul Dunării, un denar roman republican. Deși nu am păstrat datele tehnice, informația aceasta nu este lipsită de importanță, deoarece completează lista descoperirilor de acest gen din zona Dunării.

Av. Capul lui Sol spre dr., cu X în față. Cerc perlat.

Rv. Luna în bigă spre dr., ținând hăturile cu ambele mâini; sus, trei stele; jos, sub cal, o stea și legenda ΛΛ. AQVIL; în exergă, ROMA. Cerc perlat.

Crawford, I, p. 314, nr. 303. Este o emisiune a monetarului M.N. Aquillius, Cos 101, bătută la Roma în anii 109 sau 108 a.Chr.

H. FĂRĂ LOC DE DESCOPERIRE

Deși nu avem nici o informație referitoare la locul de descoperire al unei emisiuni de bronz a atelierului din Nicopolis ad Istrum, noi am considerat necesară editarea acesteia deoarece ea nu apare în cataloagele uzuale ale emisiunilor grecești vest-pontice¹¹. Din punct de vedere iconografic, am identificat zeița de pe revers cu Cybele în virtutea atributelor sale: tympanon în mod special, kalathos și pateră. Colegul nostru Mihai Dima, căruia îi mulțumim pentru datele oferite, are cunoștință de existența a încă două monede de acest tip, descoperite la Durostorum și care aparțin acelorași ștanțe (cel puțin pentru revers, deoarece aversul este foarte deteriorat) cu cele ale piesei noastre. Așa cum reiese din prezentarea făcută acestei cetăți, de Gh. Poenaru Bordea, cele mai multe descoperiri de monede emise de Nicopolis ad Istrum în vremea Severilor se situează mai ales în Dobrogea¹². Astfel, emisiuni de bronz de la Caracalla au fost aflate la Callatis și în împrejurimile cetății, la Pecineaga, jud. Constanța, precum și la Histria.

Moesia Inferior: Nicopolis ad Istrum Caracalla

13. AE $\mathfrak{N}$ 2,05 g; 16,6 × 18 mm. Pl. I/6, fotografie după un mulaj destul de imperfect, realizat de noi.

Av. AV K [M AVP ANT]ΩNI[...]. Cap (bust?) laureat spre dreapta. Cerc perlat.

Rv. ΝΙΚΟΠΟ – Π[ΠΟ]C ICT.

Cybele cu kalathos stând călare pe un leu ce merge spre stg., având brațul stg. sprijinit pe tympanon și în mâna dr. Întinsă o pateră. Cerc perlat.

NOTE

¹ Margareta Constantiniu, P.I. Panait, București, 6, 1968, p. 61 și nota 21, cu fotografiile ale monedelor în fig. 8; B. Mitrea, Dacia N.S., 12, 1968, p. 453, nr. 45, unde se precizează și datele tehnice ale pieselor; Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984, p. 67, nr. 20, menționează sumar descoperirea și a altor monede coloniale, o monedă de la Septimius Severus, emisă de Nicopolis ad Istrum și una de la Elagabal, bătută de Philippopolis, alături de emisiuni romane imperiale.

² Cele trei monede au fost înregistrate în Registrul Inventar, în urma referatului Secției de Istorie Veche nr. 1638 din 13 decembrie 1966.

³ Informațiile ne-au fost oferite de V. Boroneanț, căruia îi mulțumim pentru bunăvoință.

⁴ Îi mulțumim colegului nostru A. Vilcu, pentru sprijinul acordat în identificarea monedelor medievale.

⁵ D. Tudor, *OR*³, București, 1958, p. 156-157.

⁶ C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, București, 1998, p. 90.

⁷ *Ibidem*, p. 109.

⁸ *Ibidem*, p. 270.

⁹ B. Mitrea, *Dacia, N.S.*, 8, 1964, p. 6, nr. 31. Autorii identificării piesei respective, Gh. Miloi și E. Domer de la Muzeul din Arad fac trimitere la H.A. Grueber, *Coins of the Roman Republic in the British Museum*, III, Londra, 1910, pl. XI, 2 și pe baza acesteia, vezi, M.H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Londra, 1974, p. 152, nr. 8b: Anonim (post semilibr), Roma, anii 215–212, quadrans.

¹⁰ R.-M. Șeptilici, *Analele Banatului*, 6, 1998, p. 540, 550 și 583–584, nr. 3 și pl. I/3, cu trimitere la M.H. Crawford, *op.cit.*, 57/3 var., cf. p. 583–584 (cea de la p. 550 fiind editată eronat).

¹¹ B. Pick, *Die Antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898; N. Mușmov, *Antičnite moneti na Balkanskija poluostrvo*, Sofia, 1912; L. Ruzicka, *VHAD, NS*, 15, 1922, p. 239–244; *Idem, NZ*, 50, 1917, p. 135–149.

¹² Gh. Poenaru Bordea, *EAIVR*, III (M–Q), București, 2000, s.v. Nicopolis ad Istrum.

INFORMATIONS NUMISMATIQUES

RÉSUMÉ

On présente des informations relatives à quelques découvertes isolées anciennes ou récentes concernant des monnaies antiques, byzantines et médiévales.

EXPLICATION DES FIGURES

Pl. I. Monnaies découvertes à Bucarest – Măicănești (Străulești) (1–3), à Cladova, comm. de Păuliș, dép. de Arad (4) et à Ploiești, dép. de Prahova (5).